Zbiór Orzeczeń

POSTANOWIENIE TRYBUNAŁU (dziewiąta izba)

z dnia 18 grudnia 2025 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Artykuł 53 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem – Artykuł 267 TFUE – Zastępca notarialny – Pojęcie „sądu” – Współpraca sądowa w sprawach cywilnych – Czynności dotyczące europejskiego poświadczenia spadkowego – Rozporządzenie (UE) nr 650/2012 – Odmowa uznania przez bank europejskiego poświadczenia spadkowego– Artykuł 71 – Wszczęcie przez notariusza z urzędu postępowania w przedmiocie uchylenia lub zmiany europejskiego poświadczenia spadkowego – Brak wykonywania funkcji sądowniczej – Niedopuszczalność

W sprawie C-240/24

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez zastępcę notarialnego zastępującego notariusza Justynę Gawlicę w Krapkowicach (Polska) pismem z dnia 16 marca 2024 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 27 marca 2024 r., w postępowaniu zainicjowanym przez

N.T.,

przy udziale:

O.T.,

S.T.,

BNP Paribas Fortis SA/NV,

TRYBUNAŁ (dziewiąta izba),

w składzie: M. Condinanzi, prezes izby, N. Jääskinen (sprawozdawca) i R. Frendo, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Campos Sánchez-Bordona,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu N.T. – M. de Abgaro Zachariasiewicz, radca prawny,

* Język postępowania: polski.

– w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna i S. Żyrek, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu rządu rumuńskiego – M. Chicu, E. Gane i L. Ghiță, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Europejskiej – J. Hottiaux i W. Wils, w charakterze pełnomocników,

postanowiwszy, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, orzec w formie postanowienia z uzasadnieniem, zgodnie z art. 53 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem,

wydaje następujące

Postanowienie

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 69 ust. 2 i art. 71 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (Dz.U. 2012, L 201, s. 107; sprostowania: Dz.U. 2012, L 344. s. 3; Dz.U. 2013, L 60, s. 140; Dz.U. 2019, L 243, s. 9).

2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania zainicjowanego przez N.T., zamieszkałą w Polsce, w następstwie śmierci jej siostry, K.T., obywatelki polskiej i niemieckiej, która miała miejsce zwykłego pobytu w Belgii, w związku z odmową odblokowania przez BNP Paribas Fortis SA/NV (zwany dalej „BNP”), bank mający siedzibę w Belgii, środków znajdujących się na rachunku bankowym założonym w tym banku przez K.T., mimo przedstawienia przez N.T. europejskiego poświadczenia spadkowego wskazującego ją jako wyłączną spadkobierczynię.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Motyw 70 rozporządzenia nr 650/2012 ma następujące brzmienie:

„[Europejskie poświadczenie spadkowe] powinno zostać wydane w państwie członkowskim, którego sądy mają jurysdykcję na mocy niniejszego rozporządzenia. Każde państwo członkowskie powinno ustalić w ustawodawstwie wewnętrznym, które organy mają być właściwe do wydania poświadczenia – czy będą to sądy zgodnie z definicją przyjętą do celów niniejszego rozporządzenia, czy inne organy właściwe w sprawach spadkowych, takie jak na przykład notariusze […]”.

4 Artykuł 5 rozporządzenia nr 650/2012, zatytułowany „Umowa prorogacyjna”, stanowi w ust. 1:

„W przypadku gdy wybrane przez zmarłego prawo regulujące dziedziczenie po nim zgodnie z art. 22 jest prawem państwa członkowskiego, zainteresowane strony mogą umówić się, że wyłączną jurysdykcję do orzekania w każdej kwestii dotyczącej dziedziczenia mają sąd lub sądy tego państwa członkowskiego”.

5 Rozdział VI rozporządzenia nr 650/2012, zatytułowany „Europejskie poświadczenie spadkowe”, obejmuje art. 62–73.

6 Artykuł 64 tego rozporządzenia, zatytułowany „Uprawnienie do wydania poświadczenia”, stanowi:

„[…] Organem wydającym jest:

a) sąd w rozumieniu definicji zawartej w art. 3 ust. 2; lub

b) inny organ, który na mocy prawa krajowego jest właściwy do rozpoznawania spraw spadkowych”.

7 Artykuł 66 rzeczonego rozporządzenia, zatytułowany „Rozpatrzenie wniosku”, stanowi w ust. 5:

„Do celów niniejszego artykułu właściwy organ państwa członkowskiego przekazuje, na wniosek, organowi wydającemu innego państwa członkowskiego informacje zawarte w szczególności w księgach wieczystych, rejestrach stanu cywilnego i w rejestrach, w których zarejestrowano dokumenty i fakty mające znaczenie dla dziedziczenia lub małżeńskiego ustroju majątkowego zmarłego lub ustroju mu odpowiadającego w przypadkach, gdy dany właściwy organ byłby uprawniony, na mocy prawa krajowego, do przekazania takich informacji innemu organowi krajowemu”.

8 Artykuł 67 tego samego rozporządzenia, zatytułowany „Wydanie poświadczenia”, stanowi w ust. 1 lit. a):

„Organ wydający niezwłocznie wydaje poświadczenie zgodnie z procedurą określoną w niniejszym rozdziale wtedy, gdy okoliczności, które mają zostać poświadczone, zostały ustalone na mocy prawa właściwego dla dziedziczenia lub na mocy innego prawa właściwego dla danych kwestii […].

Organ wydający nie wydaje poświadczenia, w szczególności jeżeli:

a) okoliczności, które mają być poświadczone, są kwestionowane; lub

[…]”.

9 Artykuł 69 rozporządzenia nr 650/2012, zatytułowany „Skutki poświadczenia”, stanowi w ust. 1 i 2:

„1. Poświadczenie rodzi skutki we wszystkich państwach członkowskich bez wymogu stosowania jakiejkolwiek szczególnej procedury.

2. Domniemywa się, że poświadczenie prawidłowo stwierdza okoliczności, które ustalono na mocy prawa właściwego dla dziedziczenia lub na mocy innego prawa właściwego dla danych kwestii. Domniemywa się, że osoba wymieniona w poświadczeniu jako spadkobierca, zapisobierca, wykonawca testamentu lub zarządca spadku posiada status wymieniony w poświadczeniu lub posiada prawa lub uprawnienia określone w poświadczeniu bez żadnych warunków ani ograniczeń odnoszących się do tych praw lub uprawnień innych niż określone w poświadczeniu”.

10 Artykuł 71 rzeczonego rozporządzenia, zatytułowany „Sprostowanie, zmiana lub uchylenie poświadczenia”, stanowi w ust. 2:

„Na wniosek każdej osoby, która wykaże uzasadniony interes, lub – gdy jest to możliwe na mocy prawa krajowego – z urzędu organ wydający dokonuje zmiany poświadczenia lub je uchyla, w przypadku gdy ustalono, że poświadczenie lub jego poszczególne części są nieprawidłowe”.

11 Artykuł 72 tego rozporządzenia, zatytułowany „Procedury odwoławcze”, stanowi w ust. 1 i 2:

„1. […]

Każda osoba, która wykaże uzasadniony interes, może odwołać się od decyzji podjętych przez organ wydający zgodnie z art. 71 […].

Odwołanie wnosi się do organu sądowego w państwie członkowskim organu wydającego zgodnie z prawem tego państwa.

2. Jeżeli w wyniku odwołania, o którym mowa w ust. 1, zostanie ustalone, że wydane poświadczenie jest nieprawidłowe, właściwy organ sądowy dokonuje sprostowania, zmienia lub uchyla poświadczenie albo zapewnia sprostowanie, zmianę lub uchylenie poświadczenia prze organ wydający.

[…]”.

Prawo polskie

Prawo o notariacie

12 Artykuł 79 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. nr 22, poz. 91), w brzmieniu mającym zastosowanie w postępowaniu głównym (zwanej dalej „prawem o notariacie”), stanowi:

„Notariusz dokonuje następujących czynności:

[…]

1b) podejmuje czynności dotyczące europejskiego poświadczenia spadkowego;

[…]”.

13 Artykuł 83 prawa o notariacie przewiduje w § 1:

„Na odmowę dokonania czynności notarialnej osoba zainteresowana może wnieść, w terminie tygodnia od dnia doręczenia uzasadnienia odmowy, a gdy nie zażądała w przepisanym terminie doręczenia uzasadnienia odmowy – od dnia, w którym dowiedziała się o odmowie, zażalenie do sądu okręgowego właściwego ze względu na siedzibę kancelarii notariusza odmawiającego dokonania czynności notarialnej. Zażalenie wnosi się za pośrednictwem tego notariusza”.

14 Artykuł 89 prawa o notariacie przewiduje w § 1:

„Strony czynności notarialnej odpowiadają solidarnie za wynagrodzenie należne notariuszowi […]”.

15 Artykuł 95t prawa o notariacie stanowi:

„Notariusz stwierdza w protokole wydanie, sprostowanie, zmianę lub uchylenie europejskiego poświadczenia spadkowego albo zawieszenie jego skutków, jak również odmowę dokonania tych czynności […]”.

16 Artykuł 95u prawa o notariacie przewiduje w § 1:

„Notariusz z urzędu doręcza wypis protokołu obejmującego wydanie lub odmowę wydania europejskiego poświadczenia spadkowego wraz z pouczeniem o przysługującym środku odwoławczym. Uzasadnienie tych czynności notariusz sporządza w terminie tygodnia na żądanie osoby biorącej udział w czynności notarialnej zgłoszone w terminie tygodnia od dnia doręczenia wypisu protokołu albo gdy osoba biorąca udział w czynności notarialnej, która takiego żądania nie zgłosiła, wniosła środek odwoławczy w ustawowym terminie”.

17 Zgodnie z brzmieniem art. 95v prawa o notariacie:

„W razie stwierdzenia, że istnieje określona w [rozporządzeniu 650/2012] podstawa do zmiany lub uchylenia europejskiego poświadczenia spadkowego, notariusz może je zmienić lub uchylić także z urzędu”.

18 Zgodnie z art. 95w prawa o notariacie:

„Notariusz z urzędu doręcza wypis protokołu obejmującego sprostowanie, zmianę lub uchylenie europejskiego poświadczenia spadkowego albo zawieszenie jego skutków, jak również odmowę dokonania tych czynności, wraz z pouczeniem o przysługującym środku odwoławczym. Przepis art. 95u § 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio. Wypis protokołu obejmującego te czynności notariusz z urzędu doręcza także wszystkim osobom, którym wydano poświadczone odpisy europejskiego poświadczenia spadkowego”.

19 Artykuł 95x prawa o notariacie stanowi w § 1:

„Na czynności notariusza w przedmiocie wydania, sprostowania, zmiany lub uchylenia albo zawieszenia skutków europejskiego poświadczenia spadkowego przysługuje zażalenie. Przepis art. 83 stosuje się odpowiednio”.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie maksymalnych stawek taksy notarialnej

20 Paragraf 10a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 czerwca 2004 r. w sprawie maksymalnych stawek taksy notarialnej (Dz.U. nr 148, poz. 1564), w brzmieniu mającym zastosowanie w postępowaniu głównym, w ust. 2a przewiduje:

„Za czynności dotyczące europejskiego poświadczenia spadkowego, z wyłączeniem czynności, o których mowa w ust. 2b i 2c oraz § 12, maksymalna stawka wynosi 400 zł”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

21 K.T., która posiadała podwójne obywatelstwo, polskie i niemieckie, oraz miejsce zwykłego pobytu w Belgii, zmarła w Polsce w dniu 6 lutego 2023 r. Była bezdzietną panną. Jej najbliższą rodziną byli zamieszkali w Polsce rodzice i siostra, N.T. Przed śmiercią K.T. sporządziła przed polskim notariuszem testament, w którym wskazała prawo polskie jako prawo właściwe oraz ustanowiła siostrę, N.T., wyłączną spadkobierczynią.

22 W dniu 22 lutego 2023 r. dokonano otwarcia i ogłoszenia tego testamentu przed zastępcą notarialnym zastępującym notariusza Justynę Gawlicę w Krapkowicach (Polska) (zwanym dalej „zastępcą notarialnym") w obecności N.T. i rodziców K.T. Rodzice K.T. oraz N.T. zawarli umowę prorogacyjną w trybie art. 5 rozporządzenia nr 650/2012. W wyniku tego postępowania wydany został akt poświadczenia dziedziczenia wskazujący N.T. jako wyłączną spadkobierczynię, opatrzony zaświadczeniem zgodnym z formularzem II przewidzianym i załączonym w rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) nr 1329/2014 z dnia 9 grudnia 2014 r. ustanawiającym formularze, o których mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (Dz.U. 2014, L 359, s. 30; sprostowania: Dz.U. 2015, L 142, s. 34, Dz.U. 2016, L 9, s. 14, Dz.U. 2016, L 182, s. 58, Dz.U. 2016, L 293, s. 65). W zaświadczeniu tym zastępca notarialny opisał skutki wydanego aktu poświadczenia dziedziczenia, w szczególności jego wiążący w obrocie prawnym charakter, i przypomniał kwalifikację sądową wynikającą z wyroku z dnia 23 maja 2019 r., WB (C-658/17, EU:C:2019:444).

23 Spadek obejmował między innymi środki na rachunku bankowym założonym w BNP. BNP odmówił uznania N.T. za wyłączną spadkobierczynię K.T. i zażądał przedstawienia europejskiego poświadczenia spadkowego.

24 Mimo wydania w dniu 5 lipca 2023 r. przez zastępcę notarialnego takiego poświadczenia wskazującego N.T. jako wyłączną spadkobierczynię BNP podtrzymał swoją odmowę uznania jej za wyłączną spadkobierczynię K.T. i zażądał od niej przedstawienia aktu poświadczenia dziedziczenia wydanego przez notariusza belgijskiego (verklaring van erfrecht).

25 W dniu 18 września 2023 r. zastępca notarialny zwrócił się do N.T. i do BNP, przypominając im stan prawny wynikający z faktu zawarcia umowy jurysdykcyjnej oraz z wydania europejskiego poświadczenia spadkowego. Zastępca notarialny poinformował BNP o istniejącej na podstawie art. 71 ust. 2 rozporządzenia nr 650/2012 możliwości wystąpienia o uchylenie lub zmianę europejskiego poświadczenia spadkowego w przypadku jego nieprawidłowości i dodał, że w każdym wypadku do czasu jego uchylenia lub zmiany poświadczenie takie pozostaje wiążące.

26 W dniu 3 listopada 2023 r. zastępca notarialny wszczął z urzędu postępowanie w przedmiocie uchylenia lub zmiany europejskiego poświadczenia spadkowego, wzywając do udziału w nim w charakterze uczestników N.T., jej rodziców oraz BNP. Wyznaczył im termin 6 tygodni na przekazanie informacji i dokumentów mogących świadczyć o ewentualnej nieprawidłowości tego poświadczenia. Poinformował również tych uczestników, że wszczęcie takiego postępowania będzie się wiązało z kosztami, takimi jak taksa notarialna oraz koszty doręczeń i tłumaczeń.

27 Zastępca notarialny wskazał, że zgodnie z art. 71 ust. 2 rozporządzenia 650/2012 ustawodawca polski nałożył na notariusza jako organ wydający europejskie poświadczenie spadkowe obowiązek prawny zmiany lub uchylenia wydanego poświadczenia w przypadku jego nieprawidłowości, także z urzędu. Dodał, że notariusz powinien zatem czuwać nad poprawnością wydanego europejskiego poświadczenia spadkowego, a w razie wątpliwości wyjaśnić – z urzędu lub na wniosek zainteresowanych stron – kwestię jego poprawności w drodze stosownego postępowania wyjaśniającego. W ramach takiego postępowania zastępca notarialny powinien zatem nie tylko zweryfikować poprawność treści europejskiego poświadczenia spadkowego, którego dotyczy sprawa w postępowaniu głównym, ale także rozstrzygnąć spór w postępowaniu głównym, co oznaczałoby konieczność zajęcia przez niego stanowiska w kwestii zgodności treści tego poświadczenia z rzeczywistym stanem prawnym.

28 Zastępca notarialny uważa, że w tym celu powinien ustalić relewantne okoliczności sprawy w postępowaniu głównym, opierając się w szczególności na postępowaniu prejudycjalnym, a także na przepisach rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1784 z dnia 25 listopada 2020 r. dotyczącego doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych (doręczanie dokumentów) (Dz.U. 2020, L 405, s. 40; sprostowania: Dz.U. 2023, L 188, s. 61, Dz.U. L, 2023/90049, Dz.U. L, 2024/90073).

29 Tak więc, zdaniem zastępcy notarialnego, w postępowaniu w przedmiocie uchylenia lub zmiany europejskiego poświadczenia spadkowego organ wydający wykonuje funkcje sądownicze, za czym przemawia także systematyka rozporządzenia.

30 W tym względzie zastępca notarialny wskazuje, że w drodze art. 66 ust. 5 tego rozporządzenia prawodawca Unii uznał za konieczne przewidzieć – przeznaczoną w dużej mierze dla pozasądowych organów wydających – proceduralną ścieżkę przeprowadzania postępowania dowodowego w innych państwach członkowskich. Przewidzenie takiej ścieżki proceduralnej wiąże się jego zdaniem z faktem, że zgodnie z art. 67 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 650/2012 organ wydający nie jest powołany do rozstrzygania spraw spornych i tym samym nie jest uprawniony do sięgania po instrumenty współpracy sądowej w sprawach cywilnych przeznaczone dla sądów. Sytuacja zmienia się jednak radykalnie już po wydaniu poświadczenia, jeżeli na podstawie art. 71 tego rozporządzenia organ wydający powinien przystąpić do uchylenia lub zmiany danego poświadczenia spadkowego. Organ ten mógłby zatem sięgnąć po te instrumenty w ramach postępowania w przedmiocie uchylenia lub zmiany europejskiego poświadczenia spadkowego, co mogłoby wyjaśniać, dlaczego prawodawca nie wprowadził do art. 71 rozporządzenia nr 650/2012 regulacji zbliżonej do tej przewidzianej w art. 66 ust. 5 tego rozporządzenia. Okoliczności te prowadzą tego zastępcę notarialnego do wniosku, że wspomniany organ wykonuje funkcje sądownicze i może wystąpić do Trybunału w trybie prejudycjalnym.

31 Jednak ze względu na wyrok z dnia 23 maja 2019 r., WB (C-658/17, EU:C:2019:444) i postanowienie z dnia 1 września 2021 r., OKR (Odesłanie prejudycjalne zastępcy notarialnego) (C-387/20, EU:C:2021:751) zastępca notarialny zastanawia się w pierwszej kolejności, czy w okolicznościach sprawy w postępowaniu głównym jest uprawniony do wystąpienia do Trybunału z pytaniami prejudycjalnymi.

32 W wypadku gdyby tak było, zastępca notarialny zastanawia się w drugiej kolejności, czy na mocy prawa krajowego jest możliwe obciążenie BNP kosztami notarialnymi związanym z postępowaniem w przedmiocie uchylenia lub zmiany europejskiego poświadczenia spadkowego, jeżeli BNP ani nie uczestniczył w postępowaniu o wydanie poświadczenia, ani nie

składał wniosku o jego uchylenie lub zmianę, ale kwestionował skutki przedstawionego mu poświadczenia, co spowodowało wszczęcie przez organ wydający z urzędu postępowania w przedmiocie uchylenia lub zmiany tego poświadczenia.

33 Zdaniem zastępcy notarialnego zgodnie z prawem polskim, w szczególności z prawem o notariacie i rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości w sprawie maksymalnych stawek taksy notarialnej, oraz z zachowaniem ogólnych ograniczeń wynikających z prawa Unii każdy z uczestników tego postępowania powinien ponieść dotyczące go koszty notarialne. W okolicznościach niniejszej sprawy do uczestników wspomnianego postępowania należy zaliczyć BNP.

34 W trzeciej kolejności zastępca notarialny zmierza do ustalenia, czy art. 69 ust. 2 rozporządzenia nr 650/2012 umożliwia bankowi, któremu przedstawiany jest ważny poświadczony odpis europejskiego poświadczenia spadkowego, kwestionowanie statusu spadkobiercy osoby wskazanej w tym poświadczeniu.

35 W tych okolicznościach zastępca notarialny postanowił zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 71 ust. 2 rozporządzenia [nr 650/2012] należy interpretować w ten sposób, że pozasądowy organ wydający europejskie poświadczenie spadkowe jest w prowadzonym postępowaniu w przedmiocie uchylenia lub zmiany wydanego poświadczenia uprawniony do wystąpienia w trybie art. 267 TFUE z pytaniem prejudycjalnym?

2) [W] razie pozytywnej odpowiedzi na [pytanie pierwsze]: czy art. 71 ust. 2 tego powołanego rozporządzenia dopuszcza obciążenie na podstawie prawa krajowego kosztami postępowania w przedmiocie uchylenia lub zmiany europejskiego poświadczenia spadkowego banku, który nie był uczestnikiem postępowania o wydanie poświadczenia, nie składał wniosku o jego uchylenie lub zmianę, ale kwestionował skutki legitymacyjne przedstawianego mu poświadczenia w sposób, który doprowadził do wszczęcia przez organ wydający z urzędu postępowania w przedmiocie uchylenia lub zmiany poświadczenia, przeprowadzonego z udziałem tegoż banku?

3) [W] razie pozytywnej odpowiedzi na [pytanie drugie]: czy art. 69 ust. 2 powołanego rozporządzenia należy interpretować w ten sposób, że bank, któremu prezentowany jest ważny poświadczony odpis europejskiego poświadczenia spadkowego, nie jest uprawniony do kwestionowania statusu spadkobiercy osoby wylegitymowanej poświadczeniem?”.

Postępowanie przed Trybunałem

36 Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 6 września 2024 r. postępowanie w niniejszej sprawie zostało zawieszone do czasu ogłoszenia wyroku z dnia 23 stycznia 2025 r., Albausy (C-187/23, EU:C:2025:34).

37 Pismem z dnia 28 stycznia 2025 r. sekretarz Trybunału przekazał ten wyrok zastępcy notarialnemu i wezwał go do wskazania, czy w świetle tego wyroku zamierza on podtrzymać swój wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

38 W odpowiedzi z dnia 20 lutego 2025 r. zastępca notarialny poinformował Trybunał, że podtrzymuje swój wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, ponieważ wspomniany wyrok, dotyczący postępowania w sprawie wydania europejskiego poświadczenia spadkowego, nie ma przełożenia na przedmiot i przebieg niniejszego postępowania, w którym zastępca notarialny musi rozstrzygnąć spór mający za przedmiot uznanie europejskiego poświadczenia spadkowego, co przydaje mu charakter „sądu" w rozumieniu art. 267 TFUE.

W przedmiocie dopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

39 Na mocy art. 53 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest oczywiście niedopuszczalny, Trybunał, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, może w każdej chwili wydać postanowienie z uzasadnieniem, bez dalszych czynności procesowych.

40 Wspomniany przepis należy zastosować w niniejszej sprawie.

41 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem procedura przewidziana w art. 267 TFUE jest instrumentem współpracy między Trybunałem a sądami krajowymi, dzięki któremu Trybunał dostarcza sądom krajowym elementów wykładni prawa Unii, które są im niezbędne do rozstrzygnięcia zawisłych przed nimi sporów (wyrok z dnia 7 maja 2024 r., NADA i in., C-115/22, EU:C:2024:384, pkt 33, a także przytoczone tam orzecznictwo).

42 Z powyższego wynika, że aby być uprawnionym do wystąpienia do Trybunału w trybie prejudycjalnym, organ odsyłający powinien móc zostać uznany za „sąd" w rozumieniu art. 267 TFUE, co powinien sprawdzić Trybunał na podstawie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym (wyrok z dnia 7 maja 2024 r., NADA i in., C-115/22, EU:C:2024:384, pkt 34, a także przytoczone tam orzecznictwo).

43 Przy ustalaniu, czy dany organ występujący z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym ma charakter „sądu" w rozumieniu art. 267 TFUE, co stanowi wyłącznie kwestię prawa Unii, Trybunał bierze pod uwagę całokształt okoliczności, takich jak między innymi ustanowienie organu na podstawie ustawy, jego stały charakter, obligatoryjny charakter jego jurysdykcji, kontradyktoryjność postępowania, stosowanie przez dany organ przepisów prawa oraz jego niezawisłość (zob. wyroki: z dnia 30 czerwca 1966 r., Vaassen-Göbbels, 61/65, EU:C:1966:39, s. 395; z dnia 3 maja 2022 r., CityRail, C-453/20, EU:C:2022:341, pkt 41; z dnia 7 maja 2024 r., NADA i in., C-115/22, EU:C:2024:384, pkt 35).

44 Ponadto z utrwalonego orzecznictwa wynika, że sądy krajowe mogą kierować pytanie do Trybunału wyłącznie w zawisłym przed nimi sporze oraz gdy są zobowiązane zająć stanowisko w postępowaniu mającym doprowadzić do rozstrzygnięcia o charakterze sądowym (wyrok z dnia 23 stycznia 2025 r., Albausy, C-187/23, EU:C:2025:34, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo).

45 Aby ustalić, czy organ krajowy, któremu w drodze ustawy powierzono funkcje o zróżnicowanym charakterze, powinien być uznany za „sąd" w rozumieniu art. 267 TFUE, należy zbadać szczególny charakter funkcji, sądowych lub administracyjnych, wykonywanych przezeń w konkretnym kontekście prawnym, w którym decyduje się on zwrócić do Trybunału, w celu sprawdzenia, czy przed tym organem zawisły jest spór oraz czy organ ten jest zobowiązany zająć stanowisko w postępowaniu mającym doprowadzić do rozstrzygnięcia o charakterze sądowym [zob. podobnie wyrok z dnia 16 lutego 2017 r., Margarit Panicello, C-503/15, EU:C:2017:126,

pkt 28; a także postanowienia: z dnia 1 września 2021 r., OKR (Odesłanie prejudycjalne zastępcy notarialnego), C-387/20, EU:C:2021:751, pkt 23; z dnia 19 maja 2022 r., Frontera Capital, C-722/21, EU:C:2022:412, pkt 13].

46 W tym kontekście należy na wstępie przypomnieć, że system ustanowiony rozporządzeniem nr 650/2012 opiera się na założeniu, że europejskie poświadczenie spadkowe jest wydawane zgodnie z procedurą określoną w rozdziale VI tego rozporządzenia wtedy, gdy okoliczności, które mają zostać poświadczone, zostały ustalone na mocy prawa właściwego dla dziedziczenia.

47 Ponadto zgodnie z art. 64 rozporządzenia nr 650/2012, odczytywanego w świetle jego motywu 70, wydanie takiego poświadczenia można powierzyć sądowi lub organom innym niż sąd, które na mocy prawa krajowego są właściwe do rozpoznawania spraw spadkowych, takim jak notariusze.

48 Z postanowienia odsyłającego wynika, że na mocy prawa polskiego za organy właściwe do wydania europejskiego poświadczenia spadkowego można uznać zarówno sądy, jak i notariuszy. Dokładniej prawo o notariacie przewiduje w art. 79 pkt 1b, że notariusz podejmuje czynności dotyczące europejskiego poświadczenia spadkowego.

49 W kontekście wydania takiego poświadczenia, tak jak wydanie to jest przewidziane w art. 67 ust. 1 rozporządzenia nr 650/2012 i w celu zachowania zaufania obywateli do europejskiego poświadczenia spadkowego, Trybunał orzekł już, że organ wydający nie może wydać takiego poświadczenia, którego części są nieprawidłowe, oraz że w przypadku zakwestionowania okoliczności, które mają być poświadczone, organ wydający – który nie jest uprawniony do rozpatrzenia takich zarzutów – winien odmówić wydania żądanego europejskiego poświadczenia spadkowego, przy czym odmowa ta może być przedmiotem przewidzianego w art. 72 tego rozporządzenia odwołania do organu sądowego właściwego do rozpatrzenia takich zarzutów (zob. podobnie wyrok z dnia 23 stycznia 2025 r., Albausy, C-187/23, EU:C:2025:34, pkt 43, 44, 64, 65). Ze stwierdzenia tego Trybunał wywiódł, że podejmując, jako organ wydający europejskie poświadczenie spadkowe, decyzje na podstawie art. 67 ust. 1 rzeczonego rozporządzenia, odnośny organ odsyłający nie pełnił funkcji sądowniczej i w związku z tym nie był uprawniony do zwrócenia się do Trybunału z wnioskiem w trybie art. 267 TFUE (zob. podobnie wyrok z dnia 23 stycznia 2025 r., Albausy, C-187/23, EU:C:2025:34, pkt 66).

50 Wobec tego w świetle orzecznictwa wspomnianego w pkt 43–45 i 49 niniejszego postanowienia należy ustalić, czy charakter funkcji wykonywanych przez organ odsyłający, w tym przypadku zastępcę notarialnego, w ramach przewidzianego w art. 71 ust. 2 rozporządzenia nr 650/2012 postępowania w przedmiocie uchylenia lub zmiany europejskiego poświadczenia spadkowego oraz w kontekście, w jakim wystąpił on do Trybunału w trybie prejudycjalnym, różni się od charakteru funkcji wykonywanych przez taki organ, gdy wydaje on wspomniane poświadczenie.

51 W tym względzie należy przypomnieć, że przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa Unii należy brać pod uwagę nie tylko jego brzmienie, lecz także kontekst, w jakim został on umieszczony, oraz cele regulacji, której część stanowi (zob. wyroki: z dnia 17 listopada 1983 r., Merck, 292/82, EU:C:1983:335, pkt 12; z dnia 23 stycznia 2025 r., Albausy, C-187/23, EU:C:2025:34, pkt 39).

52 Zgodnie z art. 71 ust. 2 rozporządzenia nr 650/2012 organ wydający dokonuje zmiany europejskiego poświadczenia spadkowego lub je uchyla na wniosek każdej osoby, która wykaże uzasadniony interes, lub – gdy jest to możliwe na mocy prawa krajowego – z urzędu, w przypadku gdy ustalono, że poświadczenie lub jego poszczególne części są nieprawidłowe.

53 W tej kwestii należy stwierdzić, że z brzmienia art. 71 ust. 2 rozporządzenia nr 650/2012 nie wynika, że to organ wydający powinien, do celów uchylenia lub zmiany europejskiego poświadczenia spadkowego, ustalić, że poświadczenie lub jego poszczególne części są nieprawidłowe.

54 Należy bowiem wzorem Komisji zauważyć, że w przepisie tym czasownik „ustalić" jest w wielu wersjach językowych użyty w formie biernej lub bezosobowej, tak jak w języku hiszpańskim *(„se haya acreditado"*), w języku niemieckim (*„wenn feststeht"*), w języku estońskim (*„on kindlaks tehtud"*), w języku angielskm (*„it has been established"*), w języku francuskim (*„lorsqu'il a été établi"*), w języku włoskim (*„sia stato accertato"*), w języku fińskim (*„jos on todettu"*) lub w języku szwedzkim (*„om det har fastställts"*).

55 Wykładnia taka znajduje także potwierdzenie w art. 72 ust. 2 rozporządzenia nr 650/2012, zgodnie z którym „jeżeli w wyniku odwołania, o którym mowa w ust. 1, zostanie ustalone, że wydane poświadczenie jest nieprawidłowe, właściwy organ sądowy dokonuje sprostowania, zmienia lub uchyla poświadczenie albo zapewnia sprostowanie, zmianę lub uchylenie poświadczenia przez organ wydający". Tak więc jedynie organ sądowy, o którym mowa w tym przepisie, może dokonać określenia praw spadkowych lub okoliczności kwestionowanych w europejskim poświadczeniu spadkowym po przeprowadzeniu pełnego badania istoty sprawy. Tym samym organ wydający poświadczenie jest uprawniony, w stosownym przypadku z urzędu, do zmiany lub uchylenia poświadczenia, które wcześniej wydał, wyłącznie w sytuacji, gdy właściwy organ sądowy ustalił uprzednio, które części poświadczenia są nieprawidłowe, a sam ich nie sprostował, nie zmienił lub nie uchylił.

56 W tych okolicznościach należy uznać, że organ wydający, w tym przypadku zastępca notarialny, nie jest uprawniony do ustalania kwestionowanych części europejskiego poświadczenia spadkowego, które wcześniej wydał.

57 Prawdą jest, że postępowanie w przedmiocie uchylenia lub zmiany europejskiego poświadczenia spadkowego jest postępowaniem szczególnym i autonomicznym względem postępowania w przedmiocie wydania europejskiego poświadczenia spadkowego przewidzianego w art. 67 rozporządzenia nr 650/2012.

58 Jednakże, jak zauważyli zastępca notarialny, N.T. i rząd rumuński, postępowanie to jest przewidziane w rozdziale VI tego rozporządzenia, dotyczącym europejskiego poświadczenia spadkowego, i stanowi zatem etap późniejszy i uzupełniający w stosunku do wydania tego poświadczenia, które zostało przewidziane przez prawodawcę Unii w celu zagwarantowania realizacji celów rzeczonego rozporządzenia.

59 Tak więc zawarte w tym rozdziale przepisy dotyczące europejskiego poświadczenia spadkowego, w tym przepisy dotyczące postępowania w przedmiocie uchylenia lub zmiany tego poświadczenia, nie przyznają organom krajowym uprawnionym do wydania rzeczonego poświadczenia właściwości do rozstrzygania ewentualnych sporów i określania, w razie zakwestionowania, praw i obowiązków osób ubiegających się o spadek lub zainteresowanych dziedziczeniem.

60 Wynika stąd, że w tym przypadku zmieniający lub uchylający europejskie poświadczenie spadkowe zastępca notarialny nie jest powołany do rozstrzygania sporu, w ramach którego powinien wydać orzeczenie o charakterze sądowym, a zatem nie wykonuje on funkcji

sądowniczych ani wobec spadkobierców i zapisobierców mających bezpośrednie prawa do spadku, ani tym bardziej wobec zainteresowanych osób trzecich, takich jak bank, w którym zmarły miał rachunek.

61 W świetle całości powyższych rozważań zastępca notarialny nie może zostać zakwalifikowany jako „sąd” w rozumieniu art. 267 TFUE.

62 W konsekwencji wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym należy na podstawie art. 53 § 2 regulaminu postępowania odrzucić jako oczywiście niedopuszczalny.

W przedmiocie kosztów

63 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed organem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (dziewiąta izba) orzeka:

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez zastępcę notarialnego zastępującego notariusza Justynę Gawlicę (Polska) pismem z dnia 16 marca 2024 r. jest oczywiście niedopuszczalny.

Sporządzono w Luksemburgu w dniu 18 grudnia 2025r.

Sekretarz
A. Calot Escobar

Prezes izby
M. Condinanzi